



A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
 K N G E D E L M É V K L.



Nro 33.

Költ Bétsben; Sz. György Havának (Áprilisnek)
 24-dik napján 1798-dik Elztendőben.

Béts.

Az ide való Udvari Újságnak 18-dik
 Áprilisi Darabja; így írt a' 13-dik Áprilisi
 történetről: „E' folyó Hónapnak 13-dik
 estvéjenn; egy három színű nagy zászlót
 tétetett ki a' Fr. Követ véletlenül a' ma-
 ga háza' eleibe. Ezen zászló, mint egefz-
 fzen izokatlan látas' tárgya, larma-jegy-
 gyanant tűnvén a' Nép' izemébe; tel-na-
 berította azt, 's alkalmatosságot izolgalt.

M m

tott több rendbéli bántásoknak el követése azon a' hazon, melybenn a' Követ lakott: de az eranyos rendeletek, es a' Lakosoknak általán fogva való engedelmeskedése, nem csak arra szolgáltak eszközül, hogy több kedvelen dolog nem történt; hanem arra is, hogy a' tsendeség csak hamar helyre állítódott ismét. A' Követ azonban jónak találta, hogy a' hozzá tartozókkal együtt, útnak induljon Vasárnap (Ápr. 15-dikénn) Rastadt felé.

A' mi ezen soraiban a' Betsi Német Újságnak — *mint Udvari Újságnak* — csak röviden vólt mondva: bőven es minden körülállásokkal le van már írva egy Könyvetskében, mely, a' közelebb múlt Vasárnap kezdett árulódni *De-gen Könyváros'* házában, hova az említett napnak délutáni óraiban, tsoprotosan forrott a' Vevők' sokasága. A' Könyvetske' titulussa ez: *Getreue Darstellung des Auflaufes, welchen die französische Botschaft durch Anshaengung einer dreyfärbigen Fahne, den 13. April. 1798 in Wien veranlasset hat.* — *Von einem Augenzeu-gen* — 1798.

Magok a' kik szemmel látói vóltak a' történetnek: azok is nagy vágyakodással olvasták ezen Könyvetskét (mely, már ma, frantzia fordításban is árútatik; németű pedig már másodszor nyomtatott), úgy mint a' melynek csak a' titulusa is megmutatta már előre, hogy annak valóssággal jó es

nagy pennából kellett folyni, oly tzéallal, hogy az egész Nép győztessek meg a' Frantzia Követség hibás tselekedetéről. Mi a' míg egészfzen közölhetnénk a' Munkátszent kötelességünknek tartottuk addig is, avagy tsak a' Históriai Előadást közleni belőle, 's azt is néhol tsak summásan:

„A' Frantzia Követségnek Bétsbe véletlenül lett érkezésére el álmélkodott a' Publikum. Az, említett Követségnek első Tagja *Bernadotte* Generális, tsupán a' hadakozáshoz szokott, és a' Ministeri foglatosságokban egészfzen járatlan Személy lévén, kéntelenítettett, orranál fogva hagyni magát hurrizoltatni, a' Szekretáriusaitól és Adjutánsaitól, a' kik ifjú, szeles, tsúfolkodó, és arra a' végre eppen alkalmatlan Személyek vóltak, hogy a' két egymással meg-békellett Hatalmasságok között, fenn-tartsák a' szép' egyességet, és betsületet szerezzenek önnön Nemzetjeknek, annál a' Nemzetnél, a' melyhez küldődtek. A' Ts. K. Ministériom, tekintvénn a' Közjót, sok botrántoztató-tselekedeteit el nézte a' Követségnek: némely helytelen kívánságait telyesítette is oly reménység alatt, hogy a' Fr. Kormányfizek, el nem múlatja meg-orvosolni idővel ezen hibákat, mihelyest vóltaképpen fog azokról tudósíttatni. Minekutánna látta a' Követség, hogy már nem tehet egyebet: azon igyekezett, hogy hasonlást szerezzen Béts Városanak

békességes Lakosi között, és ha nem találna boldogulni ezen szándékában, jó szín alatt ide hagyhassa Bétset. “

„Ápr. 12 dik és 13-dik napjain: *Bernadotte* Generális, mind fel-vette a' Bankiroktól, az azokhoz számára rendeltetett pénzt. Az Udvari Teátrum' úgy nevezett Lózséinak Gondviselőjétől ajánló jelentést vévén, egy idegen új Énekes halgatásáért szolgálendő előre-fizetés eránt: azt felelte, hogy belé nem erezhkedhetik az előre-fizetésbe: mivel rövid idő alatt, el szándékozik Bétsből. Alattomban rendelkezéseket tett egy zászoló' készítődése eránt, a' melynek készítését, mód nélkül sürgette, mivel a' mint mondotta a' Mesterembereknek, ha készen nem lesz az, Ápr. 13-dikán délután: úgy nem veheti semmi hasznát. Ha a' Mesteremberek, kötelességjek szerént hírt adtak volna a' Fel-sőségnek, egy ily ritka munka' készíttetése felől: úgy talán ez a' próba is sikeretlen lett volna. De minden készüllet, nagy tsendességgel tevődött. “

„Ápr. 13-dikán estvéli hét órakor ki függesztett *Bernadotte* Generális, egy 3 ölnyi hosszúságú 3 színű Szabadság' zász-lóját, a' maga szállása előtt lévő folyósótskájáról (Balkonról) az útfára. “

„Egy ily igen szembetűnő, és még e tájon soha sem látott tárgynak bámúlá-

sára, meg-állottak az Általmenők, és a nagy Városokbeli szokás szerent, tsak hamar nagyobbra nevedett a' Nézők' száma; annyival természetibb módon: mivel az a' része a' Varosnak, a' hol volt a' Követ' háza, egy azon részek közzül, a' melyeken leg több ember szokott járni. A' zászló eránt, különböző értelmek nyilatkoztatták magokat, az öfzsze-tsoportozott Nép között. Némelyek, hadra mutató vér-zászlónak nevezték azt; mások, a' Tsászárr ellenére, az Ausztriai Nemzetenejtett tsúfságnak mondták azt lenni. Mások ismét partütésre unfzólo jegynek néztek azt. A' különbkülönbféle vélekedések' számát még inkább nevelte az a' hír: mint-ha a' zászlóra ezek a' szók lettek volna, német nyelvenn írva: Szabadság és Egyenlőség: mely hírt nem lehetett mindjárt akkor meg-tzáfolni: mert már bé kezdett vólt setétedni.

„ Ezen közben, a' már mindenféle Lakosokból öfzsze-sokasabbodott Gyülekezet, még annyival inkább fel-indúlt, a' mennyivel meg-bántóbb módra viseltek a' Követ' szolgálatjában lévő Személyek magokat a' Haz' kapujában; 's a' mennyivel tsúfoltkodóbb ábrázatot mutattak a' Balkonon álló Személyek. A' Fő Politzáj-Direktor, az úgy nevezett Platz-Obersterrel egyetemben, hírt vévén ezen történetről;

mindjárt a' Követ' házánál termettek, 's a' leg-szebb és hathatósabb ki-fejezésekkel igyekeztek a' Népet meg-tsendesíteni, 's a' békével való haza-menésre reá be-fzélleni: és hihetőképben engedelmességre is hajtották volna a' Népet, mely ezen Tisztviselőket nagy tekintetben tartja, ha éppen azon szempillantásban, *Bernadotte* Generalis, mérges tekintettel, egyik kezét a' kardja' markolatján tartva, 's fel-emelt ököllel ki nem szaladt volna a' Kapuba, és sértő fenyegetődzésekkel 's alaison motskölődásokkal, egészfzen fel nem bofzfizantotta volna a' jelenlevőket, ki is, az E. Fő Politzáj-Direktornak, és más szemmel látott Tanúknak bizonyítása szerént, oly állapotbann volt, melyet egy jól nevelt Emberről, annyival inkább egy oly rangú Személyről, alig lehetne fel-tenni. "

„A' mind untalan felesőbb izámmal ösfzfe-forrott Nép, már ekkor kiáltó-szóval kívánta a' zászlónak bé-vétettetését. A' Platz-Oberster egy Tisztel együtt fel-ment a' Követ' szállására, 's kérte Azt, hogy a' láрма le-tsendesedése végett venné bé a' zászlót. De *Bernadotte* Generalis, nem hogy hajlott volna a' Platz-Oberster' kérésére, sőt inkább a' leg-sértőbb fenyegetődzésekkel fogadta Azt, meg felejtkezvén minden tekintetről, a' melyel tartozott volna viseltetni, egy ily Személy rangja

és hívatata eránt. A' Tisztviselők, lovas és gyalog Órallókért küldöttek, kik, nagy sietéssel el is érkeztek, és a' Nép' tolatkodását, a' mennyire csak lehetett, vizsgálta is tartóztatták, de nem voltak elég-ségesek a' tele útszának ki üritésére, a' hol a' Nép, mind inkább inkább neki tüzesítődven a' fel-háborító fenyegetődzések által, kövekkel kezdte hajigálni a' Követ' ablakait. Ekkor a' Ház' kapuját bé záratta a' Követ, de a' kö-esőt meg nem szüntethettek a' Tisztviselők, minden reménykedő ellenzeseikkel is. A' Tsászar, ki a' Nemzetek' Törvényét még akkor is be-tsüli, midőn saját Személyében sértetik az meg, parantsolatokat küldött a' Katonai Elöljárókhöz, az itt őrizeten lévő Katona-ságnak (Garnizonnak) ki állítatása, és a' Varos' kapui' bé zárattatása eránt, nem különben a' Polgári Tisztviselők is kaptak erányos Utasításokat, a' tsendességnek mentől előbbi helyre-állítatására nézve. „

„A' Fr. Követ, szoross környülál-lások közt látván magát, egy fenyegető Le-velet írt, a' Külső dolgokra ügyelő Ts. Kir. Mini-terhez, a' melyben nem állotta zabolálan Nép' sepredékének nevezni a' háza' eleibe özfze-gyülekezett sokasá-got, és ejtőzákának idejenn egyszeribe való elegtételt kívánt. „

„Levelére, válaszul, szóval való biz-tatást vett, az eránt, hogy a' tsendesség-

nek helyre-állíttatására nézve, minden esz-
közök el fognak követődni. Ugyan ezen
bízttatást vette, egy második Írására, a' hoz-
zája küldődött feleletben, és a' Párisba
rendeltt Ts. K. Minister Báró *Degelman*n,
önnön veszedelmével is, oda ment a' Kö-
vethez, 's nála töltötte ezen lármás éjtsza-
kanak leg nagyobb részét."

„Azonközben, míg minden Kormány-
székek, a' leg-erányosabb rendelőstételek
eránt szorgalmaskodtanak: Egy a' Soka-
ság közzül, oly mérészségre vetette a' fe-
jét, hogy fel-mászott a' Balkonra, és le-
vetette önnét a' zászlót, mely, részszerént
el égetődött, részszerént széljel tépődött;
egy darab maradvánnya pedig sok embe-
rekről kísértetve a' fő'strázsa-helyre vivő-
dött, a' hol által vette azt a' Kormányo-
zó Tiszt, őrizete alá, hogy több kedvet-
len történeteknek eleit vehesse."

„Minekutánna már ennyire ment egy-
szer a' dolog: és a' Nép egész tűzbe bo-
zattatott, azon tsúfolkodások, és motskoló-
dások által, melyekkel a' Követ' házából
érdekeltetett: senki se' tsudálkozhatik raj-
ta, hogy még többre is ment a' dolog. A'
míg, több Lovasság és Granátérosság ér-
kezhett bé, a' melísz fekvő Külső-Vá-
rosokból: az alatt bé-töretett a' Kapuja
annak a' Háznak, melyben a' Követ la-
kott; a' föld-színén lévő szobákban és kony-

hákban az ablakok és az edények öfzfeszűzattak; két kotsi meg-rongáltatott 's ki-hurtzoltatott, hanem a' 'Sirázsák által ismét bátorságos helyre vitetett. Felette nagy törekedéssel mehetett rá a' Katona-ság, hogy a' nagy gráditsot el állhatta, a' Népet, a' Követ' szobáiba való bé-rontás-tól vissza-tartóztathatta, 's mind maga Személyét a' Követnek, mind a' véle lé-yőket is, meg-menthette a' bántástól, melytől annál inkább lehetett tartani: mivel egynehányszor löttek a' Követ' Emberei a' Népre, ámbár sikeretlenül.

„Ejfelutánni két óráig ismét helyre-ál-lítódott a' tsendesség. Nagyobb bátorság-nak okáért, a' következő napon (14 diken) is Katona-'sirázsák állottak azon útfzának minden nyílasainál, melyen a' Követ' há-zához lehetett menni; a' Garnizon szüntelen fegyverben maradt, 's a' Politzáj-Minister egy Hirdetményt, (melyet a' múltt postán már közlöttük) adott ki, a' mely-benn, Ő Felsége' parantsolatjára, és azon atyai hangon, melyen ez a' Fejedelem szokott szóllani a' maga Alattvalóihoz, nem hagyta a' Minister helybe a' Népben, hogy maga tette az magát Bíróvá; tsendességre intette azt, 's a' minden erőszakoskodást tilalmazó Törvényekre emlékeztette. Azokat, a' kik, új öfzfeszétódulás' okai fogná-nak lenni. A' Fr. Követ, nem tartotta

többé magát, semmi bé vett, és minden Népek között szokásban lévő tzeremóniához. 14 dikén reggel, jóllehet meg akkor a' szomszéd útszak rakva voltak, látni kívánó Néppel, egvgvet a' Tisztjei között, minden Kísérő nélkül, egyenessenn a' Tsáfszárhoz küldött egy Írással, melyben, minden feltétel nélkül, paszfszust kívánt magának az el útazásra. Ezen Írásra, a' legnagyobb emberséggel válaszolt neki a' Kabinét' Ministere Gróf *Colloredo*. Uevan az nap délután, Gróf *Saurant* és Báró *Degelmannt*, a' Követhez küldötte a' Tsáfszár, hogy igazítanak el véle egvgvüti a' panaszos dolgot, de a' Követ halaszthatatlannak állította lenni a' maga el útazását, ámbár ismét oly tsendességben volt már a' Város, a' milyen, Emberek' emlékezetét meg-haladó régiségtől fogva uralkodott ebben."

„A' kívánt paszfszust meg-kapta a' Követ; egy Kurír mellé, kit ő küldött el, egy Ts. K. Tiszt is adódott kísérőül, az ő kívánságára; és maga a' Követ, Hozzá-tartozóival egvütt, temérdek sokaságú tsendes Nézők között, Apr. 15-dikénn dél tájbann útazott ki Bétsből öt hintókonn, Rastadt felé. Rangjahoz illő minden katonai tiszteesség meg-tévődött neki, el útazásakor, és önnön magának nyilvánóságos kívánságára, felecs számú Katona-kísérők adattak melléje."

Ezen Históriai Előadásnak, egynehány nyomos Kérdések vagynak utánna vetve, melyek közzül most mi isak ez egyet teszlük ide:

„Ha tiszta szándéka vólt *Bernadotte* Generálisnak, miért nem tudósította arról a' Ts. K. Ministériomot előre, miért készítette titkonn a' zászlót, miért várta annak ki-függesztésére, éppen azt az időpontot, melyben már kezdett alkonyodni?“

Még M. *Manfredini* Generális nem tért vissza innét Florentziába. Rendszerént, *Kristína* Fő-Hertzeg - Alsószonynál szokott ebédelni.

Rastadtból ide lett hívattatását Gróf *Cobentzel*nek kiválkeppen okozta a' többek között, azon kívánságjok a' Fr. áknak, mely szerént, a' Békességekötésbe bele akarták tételni, hogy *Ehrenbreitstein* nékiek örökre által adódik, és hogy ők a' Rajna' jobb meljékén, nyóltz úgy nevezeti *Tete de pont*-okat (Hídakát óltalmazó Várat) készíttethetnek magoknak.

R. Sz. B. Gróf *Wartensleben* Vilhelm Haditárnokmester, Mária Therésia Katonai Rendje' közép rangú Vitéze, és egy gyalog Reg. nek Tulajdonossa, Ő Exc. ja, meg-hala tüdő rothadásban Apr. 21-dikénn, szép érdemekkel jelesített életének 65-dik eszt. jében.

Helvétzia' sorsát igen fájlalja az Angliai Ministériom.

Pitt Minister, nagy alkuban vagyon Északi - Amerikával.

A' Berlini Udvar, különös figyelmetességét fordította, más Fő Udvarokkal egyetemben, Európa' állapotjára, hogy ezt nagyobb zavar ne érhesse.

Kurlándiának Fő-Városában, oly tisztelettel fogadtatott Mártz. 24-dikénn, a' Fr. Koronához jussát tartó 18 dik *Lajos*, mint ha maga *Pál* Tsászár érkezett volna oda.

A' Nápolyi és Svéd Követekről írták Konstántzinápolyból Febr. 25-dikénn, hogy akkor tájban meg-újítottak Azok egymás között a' regi barátságot, mely, a' tudva lévő *Armfeldi* történetről fogva fel-bomlott volt. Elsőben, a' Nápolyi Követ Gróf *Ludolff* látogatta meg a' Svéd Követet *Muradgea d' Ohsson* Urat. Ez pedig mindjárt vizliza adta amannak a' látogatást.

Az Angliai Királynak, két Magyar füzületésű valódi Magyar Huszárokat mutatott bé *York* Hertzeg, kik is a' Király előtt, mindenféle Magyar Huszári gyakorlásokat tettek magyar paripáikon. A' mint íródik felölök Londonból, a' 60-dik Reg. be tételnek bé, oly tzállal, hogy az említett Regiment, az ő gyakorlásaik szerint formálódhassék valóságos Huszár Regimenté.

Fr. Országának *Havre* és *Nantes* Városaihoz, oly közel mentek némely Ánglus Fregátok, a' múltt Mártzius Hónap' véginn, hogy egynehány golyóbisaik bé is estek a' nevezett Városokba: de nem sok kárt tettek. *Havre*, megént kapott ilyen kedvetlen vizitát (látogatást) Ápril. 3. dikánn: de a' mely rövid ideig tartott: mert mihelyt egynehányszor feléjük lőttek az Ánglusoknak a' Fr. ák: azok leg-ottan el távoztak.

A' Portugalliai Udvar, látván a' Fr. áknak ellene való törekedését: Országának Spanyol Ország felől való széleire rendelte Seregét.

A' mostani Prusfszus Király' országlásának kezdetétől fogva, sok apró írások kezdtek nyomtatódni, mindenféle tárgyakról, a' Nép ízléséhez alkalmaztatott különbkülönbféle formákban, mely Nyomtatmányok, minden híidakon, 's közönséges helyekenn árulódtak. Némely nagy rangú Személyek is nyilván érdekeltevéen azokban: javalló jelentést tett a' Generale-Direktórium a' Királynak, hogy jó volna az efféle tündér-írásokra nézve költt Censurai-rendelést meg-újítani. Ezen jelentésre, következő summájú feleletet tétetett közönségessé a' Király: "A' Gen. Direktórium' javaslására reá nem áll-

hat a' Király. Az olyas Írások közönsé-
gessen, egy részét teszik a' Nép' alsóbb
rendjai' meg-szokott gyönyörűségének. Meg
is lehet azokat engedni mind addig, míg
olyanoknak nem találhatnák, a' milyenek,
háborúságot okozhatnának a' Státusban. A'
Királynak nints is hírével, hogy Státus'
hív Szolgái érdeklődtek volna az említett
Írások által, a' kik pedig nem olyanok,
azoknak éppen nem árthat egy ilyen kö-
zönséges dorgálás, valamint Másoknak,
kik ő hozzájuk hasonlóak, hasznos tanúság
lehet.

Egy Magyar Tiszt Úr írta e' követ-
kezendő Levelet Zimonból: — Húsvet
második napján Zimonból által mentünk
Belgrádba (Nandorfejevárba) igen számo-
san, Mélt. *Scherz* Urnak, Hertzeg *Eszter-
házy* Antal Regementje' Obersterének ve-
zérlése alatt. Fels. Udvarunk t. i. *Scherz*
Oberster Úrra bízta, hogy a' Belgrádi Ba-
sával egygyezzen meg azon eleség (búza's
liszt) eránt, melyet tőlünk kért a' fényes
Porta kész pénzen, 60 ezer embernek tar-
tására, mely Sereg minden órán Belgrád
alatt fog táborba szállani *Passman-Oglu*
ellen. — A' Belgrádi Vizi-Kapu alatt vólt,
mind a' mi számunkra, mind a' Törökök'
részére a' hely el készítve, a' hol szem-
közbe jöttünk. Mint egy 140 Török Ka-
tonak vártak bennünket a' kapunál. Mi-

dön a' hajóhól benn a' falak között (mert addig áradt ki a' víz) ki-szállottunk, és minekutánna a' közföntések meg-estek: elő hozatta a' Basa, a' hosszú szárú Török pipákat, édességet, és Kávét. Ezek között, el kezdődött a' beszéllgetés, Török és Olasz nyelven Tolmács által, ki is minekutánna a' Török Kommendánsnak kedve szerént ki-nyilatkoztatta a' mi Kommendánsunk' ígéretét: megént-bé-ültünk a' hajóba, és vízfsza-evedzettünk a' Duna' széles vizen, mely most, a' nagy kiöntése miatt, tengerrel vetekedik. Egy nagy kosár liktáriommal, sok apró skatulyákkal, és egy eleven Öz-bakkal terhelte meg a' Basa a' hajónkat. Két embernek, a' kik halalt érdemlettek, meg-kegyelmezett a' Basa, a' mi Kommendánsunknak kérésére.

Török Birodalmi Tudósítások.

A' Vidini pártos Basa, (kít a' Bétsi Udv. Újság mindenkor Paswand-Oglinak nevez) tsak kevéssel is ez előtt Belgrádig terjesztette ki egy felől a' maga erejét; más felől pedig a' Fekete-tenger' partjaig: most, tsupán az egy Vidin Váraba van bé szorúlva. Meg minekelötte t. i. Orsovát, azt a' Duna közepén fekvő Fő Várat, melyben mintegy 5 vagy 600 Emberből álló Örizete vólt Paswandnak, mindenfele cleseggel fel-kélzül-

ve: a' Kormányozók, Kara Mustafa, és Ghents Aga, önként által adtak volna a' Portának: már az előtt vízfőz vevődött tőle Nikopolis (Nikapoly), mely, hegyen épült Duna-meljei Vár, a' véle által ellenben fekvő Turno nevű Oláh Orizági Sántzal együtt. Mind a' Vár-mind a' Sántzabeli emberei Passwandnak, igen hatalmasan viselték magokat: de az ellenek rendelt Silihdárja a' Ruméliai Beglerbégnek Oswan Basa igen erőssen fogta a' dolgot, és ambar részéről is sokat vesztett: mindazáltal nem nyugodt mind addig, míg az említett Embereit Passwandnak együl egyig le nem öldöstette. Oswánt, nem különben Jusuf Basát, a' ki hasonlóképpen harnos szolgálatokat tett a' Partosok ellen, 3-dik lófarkal tisztelte meg a' Nagy Ur.

Kalafátnál, mely által ellenben fekszik Vidinnel, erőssen bé-sántzolta magát egy része a' Passwand-Ogli népének: de Kalafat is tzélba vólt már véve a' Nátóliai Beglerbég Alo Basa által, ki a' múltt Hónap' végén által-szállította vólt már egy Seregofztályát a' Dunann Islasnál, oly tzállal; hogy Kalafáttól el verje a' Partosokat.

A' Vidini pártos Basának úgy látszik, hogy rövid időn le jár az órája.